

ПРЕВОД ПИСМА ГРУПЕ „ПАЛАЦ ГОРЕ” ИЗ БРИСЕЛА ЕВРОПСКИМ ИНСТИТУЦИЈАМА

Поштовани чланови Европског парламента, представници Европске комисије, Савета Европе и других релевантних европских институција,

Ми смо „Палац горе”, неформална група грађана са седиштем у Бриселу, посвећена промоцији демократије, солидарности и људских права у Србији. Хитно желимо да вам скренемо пажњу на недавне догађаје у Србији који представљају озбиљну претњу образовном систему, слободи изражавања, владавини права и демократским стандардима. Наиме, ученици и наставници из многих школа који су изразили солидарност са продемократским, мирним студентским и грађанским протестима током 2024–2025. године суочавају се са континуираном институционалном одмаздом. Најдраматичније ситуације, које ескалирају, јесу оне у три истакнуте средње школе у Новом Саду, Београду и Нишу.

Иако сваки случај има специфичне карактеристике, образац је доследан и изазива озбиљну забринутост у светлу међународних обавеза Србије и њене прокламоване посвећености европским интеграцијама.

У све три школе примећујемо:

- Дисциплинске поступке и стигматизацију ученика због изражавања мишљења.
- Суспензије, отпуштања или замену уважених наставника и особља након њихове подршке ученицима.
- Именовање в.д. директора под спорним или законски оспореним околностима.
- Озбиљну деградацију квалитета образовања због наставника које је инсталирао режим и дуготрајног одсуства наставе.
- Опструкцију или застрашивање Савета родитеља и Ученичких парламената.
- Исцрпљивање домаћих правних лекова без ефикасног институционалног одговора.

Поред тога, суспендовани наставници и особље пријављују систематску професионалну дискриминацију: након што су уклоњени, они практично не могу да обезбеде запослење у другим јавним школама, суочавају се са нарушавањем репутације, а у неколико случајева су остављени без прихода током дужих периода. Ово ствара не само финансијске потешкоће већ и застрашујући ефекат („chilling effect”) у целом сектору образовања.

Илустративни примери укључују:

- **У Новом Саду (Јовина гимназија):** Читава школска заједница је измештена без транспарентног правног образложења; око 800 ученика учествовало је у бојкоту након виšekратних одбијања да се достави документација која објашњава одлуку.
- **У Београду:** Скоро 40% планиране наставе није реализовано у једном семестру; уважени наставници су суспендовани, а против ученика покренути дисциплински поступци због јавног указивања на услове у школи.
- **У Нишу:** Управни суд је поништио разрешење директора, али је Министарство поново донело идентичну одлуку, што изазива озбиљну забринутост у погледу поштовања правосудног ауторитета и ефикасних правних лекова.

Ови догађаји крше обавезујуће стандарде, укључујући:

- Чланове 12, 13. и 28. Конвенције УН о правима детета.
- Чланове 10. и 11. Европске конвенције о људским правима.
- Чланове 14. и 47. Повеље о основним правима Европске уније.
- Мерила за приступање ЕУ у оквиру Поглавља 23 (Правосуђе и основна права) и Поглавља 26 (Образовање и култура).

Годишњи извештаји Европске комисије о напретку Србије доследно наглашавају владавину права, институционалну одговорност и ефикасне правне лекове као кључне критеријуме за приступање. Горе описани догађаји директно се тичу тих мерила и заслужују строгу процену у оквиру преговарачког процеса.

С поштовањем захтевамо:

1. Да се ови случајеви третирају као индикатори системских недостатака у владавини права и буду експлицитно наведени у Извештају о напретку Србије.
2. Да се од српских власти затраже формална објашњења у вези са отпуштањима, измештањима, дисциплинским поступцима и одлукама о управљању школама.
3. Да се питање поштовања обавезујућих судских пресуда јасно покрене у дијалогу о приступању.
4. Да се заштита Ученичких парламената и Савета родитеља покрене као питање демократског учешћа у управљању образовањем.
5. Да се системска професионална дискриминација суспендованих наставника испита у светлу радних права и стандарда недискриминације.
6. Разматрање ангажовања мисије за утврђивање чињеница или мониторинг фокусиран на управљање образовањем и заштиту права деце.

Ови забрињавајући догађаји нису у складу са европским вредностима демократије, владавине права, институционалне одговорности и заштите права детета и људског достојанства. Они ризикују да поткопају наведене европске тежње Србије и кредибилитет њених обавеза у оквиру Поглавља 26.

Сматрамо да европске институције, као чувари европских вредности, имају одговорност

не само да играју процедуралну улогу, већ и да осигурају да млади у Србији не буду кажњени због мирног грађанског активизма и да права деце буду ефикасно заштићена. Млади Србије и њихови наставници који мирно изражавају своје ставове и теже демократским вредностима заслужују принципијелну подршку.

Апелујемо на ваше благовремено и одлучно ангажовање. Остајемо на располагању за достављање документације и даљих доказа.

С поштовањем,

Палац горе

Неформална група грађана са седиштем у Бриселу